

APUNTS DE LITERATURA «INDUSTRIAL»

JOAQUIM MOLAS

XAVIER GARCÍA (ED.)

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Índex

Presentació de l'editor	5
Liminar	25

I

ESTRATIFICACIONS

La qüestió d'una cultura «popular»	29
La cultura catalana i la seva estratificació	35
Literatura catalana i estrats socials	52
La societat de consum i les seves formes d'expressió	59

II

EPISODIS DE LITERATURA POPULAR I/O DE CONSUM

Esquema i evolució de la literatura popular catalana	63
La nova literatura popular: tradició i modernitat (s. XIX) ..	87
La literatura popular i de consum (s. XX)	141
Cultura i literatura obrera (1894-1920)	172

III

USOS POPULARS DE LA LITERATURA

Poesia i cançó o una hipòtesi de treball	185
Els poetes expliquen la Catalunya moderna	187
Guillermina Motta i les seves cançons amoroses	191
Dues veus i un disc	194
Sobre les cançons de Raimon	197
Tomàs Garcés i la cançó	201
Notes sobre la cançó popular moderna: el cuplet	204
Enric Sió i el nou llenguatge del còmic	226

La literatura catalana i l'esport	230
Passió i mite de l'esport. Un viatge artístic i literari per la Catalunya contemporània	234
«Amb blau sofert i amb grana intens»	242
Epíleg: El drama de llegir	255

Presentació de l'editor

«La literatura em fa somiar i la realitat nua i pelada no.»
Joaquim MOLAS

Apunts de literatura «industrial» aplega gairebé tots els textos signats per Joaquim Molas i Batllori (Barcelona, 1930-2015) que graviten a l'entorn d'un sol tema: la literatura popular i/o de consum.¹ Altres aportacions que Molas va desplegar sobre aquest mateix assumpte, com ara en el món editorial o acadèmic, queden reflectides d'alguna manera en aquesta presentació encara que no exhaustivament. Amb tot, però, aquest no és el llibre que hauria engrescat l'autor. La recerca per aquests àmbits de la literatura que seduïa l'investigador era un «estudi que m'hauria agradat de fer i que no m'he atrevit mai a fer: el de la literatura en llengua catalana produïda, divulgada i consumida per les capes populars no sols rurals, sinó també urbanes durant els segles xvi-xviii, és a dir, la literatura que d'alguna manera omple

1. Per titular aquest llibre, utilitzo el concepte «industrial» en lloc de «popular i/o de consum» que usava l'autor per tres motius: primer, per la gran quantitat de dades i xifres que, des de la sociologia de la literatura, ens ofereix el catedràtic; segon, perquè en la majoria dels casos, els seus treballs es remunten a les mítiques fonts de la Revolució Industrial; i tercer, i sobretot, per diferenciar aquests seus treballs, sempre argumentats a partir de fonts impreses, d'aquells altres sobre literatura oral o etnopoètica, avui tan en voga. I, endemés, perquè a Molas el terme «industrial» no li era del tot estrany quan l'aparellà al concepte «de consum», almenys en aquesta ocasió: «més que mai és literatura de consum. O literatura industrial, que diu el Todorov» (*Caràcters*: 54 (2011), p. 4). I els he qualificats de «Apunts» perquè no són pocs els treballs, una vintena mal comptats, que Molas va titular com «Apunts a/de/per/sobre...» o «Notes...», sense sumar els encapçalats per «Aproximació...» o «Introducció...», un tret revelador de qui reconeix el caràcter efímer de la lectura d'una obra artística indeleble, entre altres raons, perquè com Molas asseverava: «cada generación revisa su canon de clásicos» (*La Vanguardia*, 7 de desembre del 2011, p. 35).

el buit deixat per la dimissió de les classes dirigents i que, a grans trets, va dels darrers clàssics medievals (Ausiàs, Martorell, Roig, Roís) als primers moderns (Verdaguer, Guimerà, Oller)».² ¡Quin desplegament tan suggeridor traça l'esbós! ¡Quina ambició panoràmica emmarca el projecte enciclopèdic! De ben segur, a més, que l'hauria bastit amb l'acostumat rigor i la decantada erudició que imprimia, sempre severament amb un estil precís i lacònic, als seus arguments. Ara, diverses circumstàncies, moltes d'històriques i altres de personals com una biografia ens mostrarà, ens han privat d'aquell treball i «de más obras de uno de los pocos individuos que tienen algo que decir acerca de nuestra literatura», com assenyalaria Pere Gimferrer ben aviat.³

Aquest interès de Joaquim Molas pels vessants més populars de la cultura va arrelar en la seva infantesa: «la meva mare ens adormia, a mi i al meu germà, amb cuplets. Per tant, són coses que has viscut de petit».⁴ Una experiència infantil que esdevindrà camp motivat i descoberta en la seva primera joventut perquè, més d'una vegada, el crític s'ha manifestat en termes ben similars als següents: «amb els llibres de casa i amb els que comprava al mercat, vaig començar a llegir. I a fer la descoberta de les primeres obres, incloses les de consum, com el *Coyote* o Edgar Wallace, que em van deixar marca...».⁵ Una marca que traça tota la seva

2. MOLAS, Joaquim: *El mirall de la vida. Dietari 1956-2015* (Rosa Cabré i Maria Capdevila, eds.), Edicions 62, «Biografies i Memòries: 100», Barcelona, 2021, p. 842-3 (entrada de 16-XII-2014).

3. GIMFERRER, Pere: «Los trabajos y lo días de Joaquim Molas», *Destino*: XXXIII, 1759 (19 de juny de 1971), p. 62.

4. LLANAS, Manuel i MUÑOZ, Josep M.: «Joaquim Molas o la construcció d'una nova tradició literària», *L'Avenç*: 250 (2000), p. 57 i cf. NADAL, Marta: «Joaquim Molas: la literatura, una dedicació exclusiva», *Serra d'Or*: 353 (abril de 1989), p. 30-5 recollit dins *Converses literàries*, PAM, «Biblioteca Serra d'Or: 103», Barcelona, 1991, esp. p. 91 i LONÇA, Andreu: «La Pipida: entrevista a Joaquim Molas», *Àrnica*: III, 32 (1997), p. 4-12. En una entrevista concedida a Agustí Pons, a la pregunta «Què li queda per fer?», el crític va respondre: «d'altra banda, tinc un tema que em ve de petit, que és el de la literatura popular» (*El Temps*: 247, 13 de març de 1989).

5. «Joaquim Molas per Joaquim Molas», *Nexus*: 6 (1991), p. 48 recollit dins DD. AA.: *Creació i crítica en la literatura catalana* (E. Bou i R. Pla, coord.), Universitat de Barcelona, [dip. leg. 1993], p. 242 i MOLAS, Joaquim: «El meu tòpic dels orígens» dins *Escriptor del mes. Octubre, 1996*, Institució de les Lletres Catalanes, Barcelona, 1996, p. 3 recollit dins *Fragments de memòria*, Pagès editors, «Biblioteca de la Suda/Transvària: 5», Lleida, 1997, p. 13-16. Sobre

trajectòria professional. En efecte, força anys després (1990), en ressenyar el tom xxxv de la *Historia de España*, dedicat al Romanticisme, Joaquim Molas es dolia que malgrat que el volum sigui «de obligada referència [y] cantera inagotable» es reservi la «ausencia más llamativa [para] la literatura popular o, si se prefiere, la de masas, una cultura que, por motivos ideológicos, fue a menudo instrumentalizada por las capas cultas».⁶ I, un any després d'aquesta ressenya, l'erudit encara servava aquell afecte pels temes populars: «el meu món, ara, és realment el de la literatura popular; voldria acabar coses que tinc a mig fer»⁷. Per tancar aquests testimonis de Molas que ens dibuixen aquest encisament per la literatura popular i/o de consum, torno a remetre'm a les seves paraules: «m'he dedicat a estudis de cultura popular i de literatura de consum i intento recuperar els meus orígens. Una de les coses que em plantejo són les meves arrels, la meva identitat. I les vaig a buscar al XIX, que és la meva identitat immediata»⁸,

l'ambient cultural de la seva família, es poden llegir dos treballs de J. Molas. El primer, «Apunt sobre Isidre Molas i Font, amb motiu del centenari» (*Serra d'Or*: 480 (1999), p. 41-7), un article sobre el seu pare, músic de certa anomenada que, a banda d'escriure solfa, va col·laborar a l'obra de Josep Mainar: *La sardana* (Editorial Bruguera, «Quaderns de Cultura, 58-60», Barcelona, 1970) i, vull destacar, la conferència que va fer al local de l'Orfeó Schola Cantorum el 30 de desembre de 1923 amb el títol «Cancó popular catalana» (*La Veu de Catalunya*, 28 de desembre de 1923, p. 3). El segon treball de Molas és una monografia sobre el seu avi: Emili Molas i Bergés (Om, 2015), un «exponent d'aquella classe menestral il·lustrada que, de la Renaixença a la plena modernitat, travessa el substrat històric d'un país que si ha mantingut la seva identitat ha estat més gràcies a les classes populars que a les elits» (PI DE CABANYES, Oriol: «Recordatori d'Emili Molas», *La Vanguardia*, 4 de març del 2015, p. 20). Altres informacions sobre l'entorn familiar es poden resseguir a la conversa que va mantenir amb Josep Guinovart (Ajuntament de Barcelona, «Diàlegs a Barcelona: 31», 1990, esp. cap. I: «Les arrels») i al seu dietari *El mirall de la vida*, ob. cit.

6. MOLAS, Joaquim: «Una positiva aportació sobre la España romántica», *La Vanguardia*, 30 de març de 1990, p. 6.

7. NADAL, Marta: *Converses literàries*, ob. cit.

8. LONCÀ, Andreu: «La Pipida...» art. cit. En el treball «La qüestió d'una cultura popular», recollit en aquesta edició, Molas escriu: «som hereus de tot el patrimoni, i no podem prescindir de cap de les seves parts sense mutilar-nos follament». En altres avinenteses, com ara la presentació del cicle d'activitats de l'any 1995 sobre el segle XIX organitzades per la Societat Verdager, Joaquim Molas resumia que «volem fer una revisió del segle XIX, perquè no ens podem explicar a nosaltres mateixos si no expliquem el segle passat» (*Avui*,

afirmava l'investigador de les Avantguardes. I volia assenyalar aquest altre focus d'interès de Molas, els moviments de principi de segle xx, perquè des d'aleshores, en opinió de T. Todorov, «un abismo separa la literatura de masas, la producción popular en contacto directo con la vida cotidiana de los lectores, de la literatura de élite que leen los profesionales —críticos, profesores y escritores—, a los que sólo interesan las proezas técnicas de los creadores. Parece como si se diera por descontado que una y otra son incompatibles».⁹

Ara bé, aquell projecte anotat l'any 2014 al seu diari i, per tant, ja madur tema d'investigació professional i no expectativa adolescent, és ben probable que comencés a enlairar-se a final de la dècada dels anys cinquanta. En concret, a partir del «seu intent de desconstrucció de la Renaixença»¹⁰ perquè molts dels treballs que inicia en aquesta època desemboquen, entre altres conjectures, en l'evident influència que la tradició popular va insuflar al corrent renaixencista.¹¹ O, en paraules del mateix Molas, tota

22 de maig de 1994, p. 48). I, encara, «el que em va portar a decantar-me pel XIX i XX. És a dir, en el fons era explicar-me a mi mateix» (LLANAS, Manuel i MUÑOZ, Josep Maria: «Joaquim Molas o la construcció d'una nova tradició literària», art. cit., p. 59).

9. TODOROV, Tzvetan: *La literatura en peligro* (Noemí Sobrequés, trad.), Galaxia Gutenberg/Círculo de Lectores, Barcelona, 2009, p. 73.

10. CASTELLANOS, Jordi: «Modernitat, modernisme i la invenció de la història de la literatura catalana» dins DD. AA.: *Concepcions i discursos sobre la modernitat en la literatura catalana dels segles XIX i XX* (Ramon Panyella, ed.), Punctum, Lleida, 2000, p. 227

11. Destaquen el treball que va fer per a l'obra col·lectiva *Un segle de vida catalana 1814-1930* (Ed. Alcides, Barcelona, 1961) dirigida per Ferran Soldevila i, segonament, tres antologies que són, fins a cert punt, la concreció d'aquell treball històric (*Poesia romàntica catalana*, 1965; *Poesia catalana de la Restauració*, 1966 i *Poesia neoclàssica i preromàntica*, 1968). Sobre la primera antologia, *La Vanguardia* (27 de maig de 1965, p. 60) afirmava: «La època de la "Renaixença" —palabra que por necesidades simplemente metodológicas convendría borrar provisionalmente de nuestro vocabulario— ha sido siempre vista —no decimos estudiada porque el eufemismo sería excesivo— bajo un ángulo sumamente folklórico» i, Jordi RUBIÓ i BALAGUER, malgrat algunes reticències, destacava que «aquest llibre no és pas un de tants» (*Serra d'Or*: VIII, 5 (15 de maig de 1966), p. 51). Sergi BESER escrivia a propòsit de la segona tria que era un «intent de renovar la nostra història literària [...] digna mostra de la tasca de reinterpretació i revaloració de la història literària» (*Serra d'Or*: VIII, 10 (octubre de 1966), p. 811-2) i, sobre la darrera selecció, J[oaquim] V[ENTALLÓ] destacava la «poesia popular cuando la calle era hervidero de

La qüestió d'una cultura popular

Parlar, avui, de cultura «popular» per oposar-la, tàcitament, o no, a una cultura «burgesa» sembla més aviat gratuït i poc científic. De fet, només hi ha una sola possible cultura que, per unes lògiques raons d'especialització, s'ha escindit en dos grans blocs aparentment antagonics: el tècnic i l'humanístic. Una cultura estrictament tècnica, però, no té sentit si no és animada per una visió del món; l'elaboració d'una veritable cultura humanística només pot ésser vàlida en funció del gran desenrotllament tècnic del nostre temps. Breu, la cultura no és sinó el pòsit de coneixements i de fets artístics ordenat segons uns esquemes filosòfics. Per consegüent, un tot únic i indivisible.

Allò que correntment anomenem cultura «popular» —folklore— és un fet molt complex elaborat per les capes populars anteriors a la Revolució Industrial: menestrals, artesans, pagesos. I més o menys conservat per les sorgides de la dita revolució i, sobretot, pels residus de les preindustrials que, sens dubte, subsisteixen dins la, diguem-ne, «nova» societat burgesa. (Els països desenvolupats són els que conserven més deficitàriament llur folklore; els subdesenvolupats en són els més gelosos conservadors. Aquesta simple constatació mereixeria més atenció de la que normalment li ha estat concedida.) He dit que aquest fet cultural era complex, i caldria, si més no, insinuar-ne la complexitat. En efecte: els materials folklòrics són formats per carreus diversos. En primer lloc, per una cultura feudal aristocràtica i per una altra de burgesa mercantil apropiades —assimilades— per les capes populars. En segon lloc, per una cultura fabricada per alguns dels integrants d'aquestes capes populars. En tercer lloc, per uns plumífers que, subvencionats per les capes privilegiades,

han fet propaganda dels interessos d'aquestes dins les populars. Probablement, caldria exemplificar l'esquema però no crec que en sigui l'ocasió. Avui, aquesta cultura està en vies d'extinció. La nostra conjuntura històrica és molt distinta de la que l'originà i, per tant, la seva validesa, ni des del punt de vista sociològic ni des del de la creació artística, ja no és defensable. Això, però, no ens autoritza a liquidar-la sinó tot el contrari: a intentar de conservar-la, sobretot, pel que té de tradició nacional i popular. Res més.

La cultura en ella mateixa, doncs, és un fet únic, continu, pluriclassista. En efecte: és el solatge d'una sèrie d'especulacions fabricades en el curs de la història per totes les capes de la societat. Segons els supòsits de les diverses circumstàncies històriques, l'aristocràcia o la burgesia mercantil, més endavant, la burgesia industrial, si més no fins a una època determinada, però a escala només artística, les capes populars, hi han aportat llur contribució. Avui, en nom d'una classe, no podem prescindir de cap d'aquestes contribucions: ni de les aristocràtiques o burgeses, ni de les pròpiament populars. Són un tot que cal valorar, en primer lloc, pel seu valor intrínsec; en segon lloc, pel seu valor històric. Nosaltres som hereus de tot el patrimoni, i no podem prescindir de cap de les parts sense mutilar-nos follament. Tanmateix, per raons objectives, el conjunt d'aquesta cultura és un fet classista. No en ell mateix, entenguem-nos. Sinó en la producció de noves formes i, sobretot, en el consum. La qüestió, doncs, sembla que és aquesta: d'una banda, la cultura, com a herència històrica, és un fet total, continu, pluriclassista; de l'altra, avui el consum i la continuïtat en la producció d'aquesta cultura són netament classistes.

L'adquisició d'una cultura, en efecte, és un exercici cada cop més car i, per consegüent, només hi tenen accés les classes privilegiades. Les que poden enviar llurs fills a la universitat i, a més, poden ajudar-los amb eficàcia en els difícils anys postuniversitaris. Aquests fills —que formen uns tant per cent reduïdíssims, fins i tot en els països desenvolupats— són els qui veritablement la consumeixen, i els qui, avui, en produeixen de nova. Les escasses excepcions no fan sinó confirmar la regla. Això vol dir que, almenys inicialment, les capes populars només podran fer-se una cultura si ells els la proporcionen. Cal, doncs, que aquests intel·lectuals privilegiats prenguin consciència del problema, i procurin de resoldre'l. Ho hauran, ho haurem de fer, és clar, a

través d'un procés racional, honest i rigorós, o/i a través d'unes pressions, pacífiques o no, de la base. En definitiva, allò que cal és adonar-se que si ens és possible de disposar d'una cultura, al nivell que sigui, no sols és gràcies als nostres mèrits personals, sinó, sobretot, gràcies a les condicions econòmiques familiars. A partir d'aquí, el camí ja és inequívoc: intentar de contribuir positivament a la marxa de la cultura, sí, però també de posar a l'abast de «tota» la societat la que hem heretat i, no cal dir-ho, la que produïm. Heus aquí el nostre deure, i la nostra feina! No podem inhibir-nos-en per comoditat o, cosa que és pitjor, per esperit falsament aristocràtic, és a dir: classista.

Val a dir que aquesta doble feina és molt difícil fora d'aquí, i sobretot aquí. En primer lloc, perquè l'intel·lectual indígena pateix d'unes deficiències ben sensibles. Econòmiques, abans de tot. Ha de guanyar-se la vida com pot, en efecte, a remolc de feines editorials absurdes o, no sé pas si això és millor o pitjor, d'altres d'extraintel·lectuals. Lliçons particulars, laboratoris industrials o el que sigui. Viu, doncs, alienat per uns problemes personals, que no li permeten de donar el seu normal rendiment. Però n'hi ha més. L'intel·lectual indígena no posseeix una formació prou sòlida i comprensiva. En el millor dels casos i a despit d'un possible grau de doctor universitari, no passa mai d'ésser un mer autodidacte. I ja sabem el que, avui, a tot el món, vol dir ésser autodidacte. Per últim, els esquemes culturals vigents al país, per raons objectives, són anacrònics i, cosa que és pitjor, incomplets i, a més, no massa exactes. Així, el pobre intel·lectual, de formació deficitària i absorbit pels paorosos problemes de la subsistència diària, es veu obligat a descobrir el propi patrimoni, i a valorar-lo correctament. Només feta aquesta feina, pot pensar a posar-lo en mans de les capes populars. O trairia la pròpia cultura i la pròpia responsabilitat. ¿Com podrà competir, doncs, aquest intel·lectual autodidacte i devorat per les urgències de la vida, sense tradicions plausibles d'estudi, amb un dels llicenciats perfectament pertretxats i protegits d'Oxford, Harvard, París o Moscou? Però aquesta és una altra qüestió.

Altrament, les dificultats també procedeixen dels possibles consumidors. En efecte: les capes majoritàries de la nostra societat viuen completament alienades per problemes econòmics, o per d'altres de provocats per les actuals supraestructures ideològiques. Així, totes aquestes capes es desenten de qualsevol

manifestació de tipus cultural, sigui de la classe que sigui: un bon concert o una bona representació teatral, un bon llibre sobre física atòmica o el que vulgueu. No es tracta, ja, que, per definició, llurs nivells culturals siguin baixíssims, sinó que no senten la menor intenció de superar, ni que sigui deficitàriament, llur manca total de cultura. Això, ara, és clar. Fa uns anys —diguem una vintena i escaig—, les capes populars autòctones sentien la «necessitat» indefugible de bastir-se una cultura. Una cultura, no cal dir-ho, tota plena de forats. Però arribaven a bastir-se'n una, i procuraven constantment d'ampliar-la. D'aprofundir-la. Fallà, aleshores, l'ajut dels grups intel·lectuals, lliurats a l'elaboració d'uns programes més aviat classistes. Però hi havia el fet positiu de l'aspiració i, en certs casos, dels resultats. Avui, això és una mera utopia. Per poc contacte que un hagi tingut amb aquests sectors, s'haurà adonat tot seguit de quines són llurs ambicions: la moto, la TV, la rentadora elèctrica, el *chester*, etc. Res més. Així, l'intel·lectual conscient, com hem vist, ja de situació personal molt precària, ha d'afegir, a la seva doble missió, una tercera de subsidiària: la de «desvetllar», dins les capes populars, aquell mínim interès per la cultura que les posi en disposició mental, o moral, d'obrir-se a allò que els va a donar. Tot això, amb la pèrdua de temps i de tensió que comporta per a ell.

Però n'hi ha més. Al nostre rodal, aquesta atonia —en part comuna a tot l'Occident, en part estrictament pròpia— és agreujada per dos problemes específics: l'absència de la cultura indígena en les transaccions de la borsa pública i, alhora, la forta immigració no adaptada dels darrers-i-tants anys. Ambdós problemes han emmascarat i, sobretot, han complicat a gran escala el problema bàsic. D'una banda, les capes populars ignoren, vacil·len o, encara més, neguen la pròpia cultura. En el millor dels casos, segueixen tot un procés de presa de consciència que va des de la descoberta del fet cultural en ell mateix fins a la perplexitat de trobar-se dins un món aparentment ambigu i la necessitat de fer-hi una tria. Només, quan han aconseguit de fer aquesta tria, poden començar a formar-se una cultura. Molt rudimentària, és clar. D'altra banda, les masses immigrades, realment o culturalment, analfabetes, es troben també immerses en un món ambigu que molt sovint no entenen i en el qual forçosament han de triar. Llur tria, però, és més difícil que la de les masses no immigrades. I això perquè, és llei històrica, els immigrants tendeixen sempre a adaptar-se als

nivells econòmicament i culturalment més alts de la terra on han passat a residir; i aquesta adaptació comporta, no cal dir-ho, l'ingrés en una cultura distinta de la teòricament seva. (Només «teòricament», perquè, de fet, no en posseïen cap en arribar a llur nova terra.) D'aquí que, al llarg procés seguit per les no immigrades, calgui afegir-ne un de nou. I molt complex. M'adono que tot plegat és molt esquemàtic, i que, en rigor, caldria tractar-ho amb més matís. Però aquesta potser no n'és l'ocasió i, en definitiva, confesso que no dispoço tampoc dels elements suficients per a fer-ho. Amb tot, no crec que, en línies generals, el planteig que acabo d'esbossar sigui massa objectable. Així, l'intel·lectual indígena, a més de crear i divulgar cultura i, alhora, de desvetllar-ne l'interès entre les capes populars, ha d'ajudar aquestes a fer llur tria entre les que se li ofereixen com a possibles. A les no immigrades, d'una manera; a la immigrades, d'una altra. Necessàriament, doncs, l'intel·lectual ha de desviar-se dels seus camins específics cap a uns altres que, a tot l'Occident, són impensables. Però això ja ens duria a escriure un altre paper.

En conclusió, doncs, m'arriscaria a dir que la cultura és un fet indivisible i continu, pluriclassista, que avui, per unes raons objectives, és patrimoni d'unes classes privilegiades. Aquesta cultura, evidentment, ha de posar-se en mans de tota la societat: sigui una societat sense classes o no. L'únic sentit que pot tenir una cultura «popular» és aquest: que «tota» la societat contribueixi a la creació de la cultura, i que «tota» la societat es trobi en situació de consumir-la. Aquest objectiu comporta unes derivacions de tipus polític que, ara i aquí, no poden interessar-me. Avui, independentment de qualsevol solució a llarg termini, hem d'intentar de resoldre el problema en la mesura que puguem. Així, l'intel·lectual, procedent de les capes privilegiades, ha de prendre consciència de l'«origen» de la seva cultura i ha de posar-la a l'abast d'aquells sectors de la societat que, per raons objectives, no han pogut participar-hi fins ara. L'acció, atès el fet de l'atonía general i, a més, dels problemes locals que l'agreugen, ha de dirigir-se a complir tres objectius: desvetllar un real interès per la cultura, ajudar a fer la tria de l'autènticament correcta en el món ambigu en què vivim, divulgar les deus heretades. I tot això, l'intel·lectual ho ha de fer; a la vegada, completant la pròpia deficitària formació cultural i intentant d'aportar uns coneixements nous i uns planteigs més exactes que els actuals. Tot plegat és

Apunts de literatura «industrial» és una generosa compilació dels treballs publicats per Joaquim Molas sobre literatura popular i/o de consum, un dels seus temes de recerca més sovintejat al costat de la reflexió sobre el fet literari o les avantguardes del s. XX. L'edició, organitzada canònicament en tres grans capítols, s'obre amb un conjunt de treballs d'abast teòric sobre les jerarquitzacions culturals. El segon capítol està dedicat al vessant més historicista del seu autor, on mostra un altíssim rigor i una major capacitat de síntesi. El tercer bloc, el més heterogeni de l'obra, aplega treballs sobre el fet literari vehiculat mitjançant la música, l'art i, fins i tot, l'esport: un magnífic estudi sobre el cuplet català, una aproximació al còmic, breus notes sobre la discografia de Raimon o Motta, o sobre la literatura de temàtica blaugrana.

Institut
d'Estudis
Catalans

SOCIETAT VERDAGUER

ISBN 978-84-9191-245-3

1 6 5 2 8

9 788491 912453

528

BIBLIOTECA

SERRA

D'OR